

METODICKÉ POZNÁMKY

Tato publikace obsahuje roční časové řady (většinou od roku 1990), čtvrtletní časové řady a pouze výjimečně měsíční časové řady. Vedle absolutních údajů jsou uváděny také indexy. Pokud není v tabulce nebo v metodických poznámkách uvedeno jinak, jedná se o index za sledované období proti stejnému období předchozího roku, přepočtené na stejné ceny, metodiku a organizační strukturu.

♦ Obyvatelstvo

Údaje o počtu a složení obyvatelstva a jejich změnách se získávají ze sčítání lidu (zhruba v desetiletých intervalech) a z navazujících bilancí a údajů o pohybu obyvatelstva.

Údaje o pohybu obyvatelstva se týkají obyvatel, kteří mají v ČR trvalé bydliště, a to bez ohledu na státní občanství, od roku 2001 - v návaznosti na sčítání lidu, domů a bytů 2001 - včetně cizinců s tzv. dlouhodobým pobytem (tj. s pobytem na základě víza nad 90 dnů podle zákona č. 326/1999 Sb.). V údajích jsou zahrnuty i události (sňatky, narození a úmrtí) občanů s trvalým bydlištěm na území ČR, které nastaly v cizině.

Relativní míry jsou definovány na tisíc obyvatel středního stavu, kojenecká úmrtnost jako počet zemřelých do jednoho roku na tisíc živě narozených.

♦ Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt České republiky jako klíčový ukazatel systému národního účetnictví i hlavní složky výdajů na hrubý domácí produkt jsou vypočteny v souladu s principy Evropského systému národních účtů (ESA 1995).

Hrubý domácí produkt představuje souhrn hodnot přidaných zpracováním ve všech odvětvích činností považovaných v systému národního účetnictví za produktivní (tj. včetně služeb tržních i netržních). Jde o propočet v kupních cenách, za které jsou realizovány tržní výkony (tzn. včetně daní z produktů a bez dotací na produkty). U netržních služeb jsou výkony vyjádřeny souhrnem mezispotřeby, náhrad zaměstnancům a spotřeby fixního kapitálu. Prvotní propočet je proveden v běžných cenách, pro potřeby sledování vývoje s vyloučením vlivu změn cen následuje převod do stálých cen.

Výdaje na konečnou spotřebu domácností zahrnují hodnotu výrobků a služeb užitých domácnostmi pro uspokojení individuálních potřeb, uhrazených z důchodů domácností a pořízených nákupem, dary i formou naturální spotřeby. Nepatří sem však nákupy určené pro podnikatelskou činnost.

Výdaje na konečnou spotřebu vlády a neziskových institucí sloužících domácnostem (včetně společenských organizací) představují hodnotu netržních služeb poskytovaných uvedenými institucemi pro uspokojení individuálních a kolektivních potřeb, hrazenou ze státního rozpočtu, rozpočtu obcí a z jiných příspěvků. Vyčísluje se jako rozdíl mezi výkony (v pojetí výše popsaném) a příjmy z vlastní činnosti (nepatří sem např. daně, pokuty, poplatky) všech rozpočtových institucí a většiny příspěvkových organizací poskytujících netržní služby, zdravotních pojišťoven a neziskových institucí sloužících domácnostem. Společnou charakteristikou těchto institucí je, že jejich činnost není motivována tvorbou zisku.

Tvorba hrubého fixního kapitálu obsahuje hodnotu pořízení hmotného i nehmotného investičního majetku koupeného, převzatého nebo vyrobeného ve vlastní režii, sníženou o jeho prodej a předání. Patří sem i pořízení formou finančního leasingu. Cílem pořízení je vždy využívat tento investiční majetek při produktivní činnosti, nespádají sem předměty dlouhodobé spotřeby pořízené domácnostmi pro uspokojování konečné spotřeby.

Tvorba hrubého kapitálu ve formě **změny stavu zásob, rezerv a cenností** se určuje jako rozdíl mezi doplňováním a čerpáním těchto zásob.

Vývoz zmenšený o dovoz (někdy též zvaný netto vývoz) charakterizuje výsledný dopad zahraničního obchodu se zbožím a službami na možnosti užití produkce rezidenty. Jeho zjištění vychází především z údajů platební bilance.

♦ Pokladní plnění státního rozpočtu

Uvedeny jsou pouze ukazatele příjmy celkem, výdaje celkem a přebytek (schodek) státního rozpočtu a to v metodice a cenách jednotlivých sledovaných let. Do roku 1992 existoval ještě federální rozpočet, který není do údajů zahrnut.

V letech 1996 až 2004 je uváděna hodnota ročního rozpočtu příjmů a výdajů platná ke konci období. V ročních údajích je uváděn konečný platný roční rozpočet.

♦ Stav vkladů a půjček domácností celkem

Vklady a půjčky domácností u rezidentských peněžních ústavů obsahují (v národní a cizí měně) údaje za sektor domácností, tj. za jednotlivé občany a drobné podnikatele nezapsané v obchodním rejstříku. Zdrojem informací jsou údaje ČNB.

Vklady jsou finanční aktiva domácností. **Vklady netermínované** jsou volné vklady, směnitelné na požádání bez restrikcí, volně převoditelné šekem nebo jiným příkazem, který se používá při placení (např. vklady na žirových a běžných účtech nebo na vkladních knížkách bez výpovědi aj.). **Vklady termínované** jsou ostatní druhy vkladů, které nemohou být vlastníkem užity v okamžiku potřeby bez restrikce. Rozdělují se na **krátkodobé**, s termínem uložení do 1 roku a na **dlouhodobé**, s termínem uložení nad 1 rok.

Půjčky domácností jsou součástí finančních pasiv domácností. Zahrnují všechny druhy půjček, které poskytují peněžní ústavy, tj. nezahrnují půjčky spojené se splátkovým nákupem zboží a služeb, obchodní úvěr a půjčky z titulu finančního leasingu. Rozdělují se na **krátkodobé**, se splatností do 1 roku a na **dlouhodobé**, se splatností delší než 1 rok.

♦ Indexy cen výrobců

Od roku 2001 jsou publikovány cenové indexy vypočtené podle nových revidovaných indexních schémat, které vycházejí ze struktury roku 1999.

V rámci komplexní revize, která probíhala za jednotlivé cenové okruhy v průběhu roku 2000, byly revidovány váhové systémy, výběry cenových reprezentantů a zpravodajských jednotek (respondentů). Váhy byly stanoveny na základě tržeb (výnosů) za rok 1999.

Současně došlo u cenových indexů ke změně základního období, kterým u nových cenových indexů publikovaných od roku 2001 je prosinec 1999 (event. průměr roku 1999). Jako jednotné indexní referenční období byl zaveden pro všechny cenové indexy průměr roku 2000.

Cenové indexy jsou vypočítávány na základě cen za výběrové soubory reprezentantů a vybrané zpravodajské jednotky agregací jednoduchých indexů cen reprezentantů do úhrnů pomocí výpočetního vzorce typu Laspeyres v modifikované podobě. Pro výpočet se používají stále váhy z roku 1999.

$$I = \frac{\sum \frac{p_1}{p_0} \cdot p_0 q_0}{\sum p_0 q_0} \cdot 100$$

p_1 = cena ve sledovaném období

p_0 = cena v základním období

$p_0 q_0$ = stálá váha - hodnotový ukazatel základního období (tržby, výnosy v roce 1999)

Zajištění návaznosti časových řad publikovaných do konce roku 2000, které nadále zůstávají v platnosti a revidovaných indexů publikovaných od roku 2001, je provedeno na základě koeficientů (přepočtových můstků) vypočítaných z poměru revidovaných a původních indexů za prosinec 2000 k prosinci 1999 (tržby, nákup).

Index cen zemědělských výrobců

Index cen zemědělských výrobců je počítán měsíčně z cen zjišťovaných u cca 650 vybraných výrobců v zemědělství (u soukromých, družstevních, příp. státních firem). Ceny jsou očištěny od daně z přidané hodnoty. Zjišťovány jsou realizační, smluvní ceny (bez vlastní spotřeby), určené pro tuzemský trh.

Od roku 2001 jsou ceny zemědělských výrobců zjišťovány u 95 základních zemědělských výrobců (cenových reprezentantů), z toho je 63 rostlinných, včetně ovoce a zeleniny, a 32 živočišných.

Průměrné ceny sledovaných výrobků se vypočítávají prostým aritmetickým průměrem z cen jednotlivých výrobců.

Pro výpočet individuálních, skupinových indexů a úhrnného indexu cen je stanoveno stálé váhové schéma, které vychází ze struktury tržeb za produkci zemědělských výrobků v měsících roku 1999. Základním cenovým obdobím jsou měsíce r. 1999.

Index cen v lesnictví - surové dříví

Index cen surového dříví je počítán měsíčně z cen zjišťovaných u více než 70 vybraných výrobců surového dřeva. Ceny jsou očištěny od daně z přidané hodnoty. Zjišťovány jsou realizační, smluvní ceny (bez vlastní spotřeby), určené pro vnitřní trh.

Od 1. 1. 1995 jsou ceny v lesnictví zjišťovány na 35 základních listnatých a jehličnatých sortimentech surového dříví (cenových reprezentantech).

Průměrné ceny sledovaných výrobků se vypočítávají prostým aritmetickým průměrem z cen jednotlivých výrobců dřeva.

Pro výpočet individuálních a skupinových indexů a úhrnného indexu cen v lesnictví je stanoveno stálé váhové schéma, které vychází ze struktury tržeb za produkci surového dříví v roce 1999. Základním cenovým obdobím indexu jsou ceny zjištěné za prosinec 1999.

Index cen průmyslových výrobců

Od roku 2001 jsou indexy cen průmyslových výrobců vypočítávány na základě nových revidovaných indexních schémat, které vycházejí ze struktury tuzemských tržeb roku 1999 (dřívější indexy ze struktury tržeb roku 1993).

Nové revidované schéma indexu cen průmyslových výrobců platné od roku 2001 obsahovalo k 1. lednu 2001 5 736 cenových reprezentantů, šetřených u 1 340 zpravodajských jednotek (dříve 5 656 reprezentantů a 1 250 respondentů).

Index je počítán měsíčně na základě cen, které se zjišťují státním statistickým výkazem Ceny Prům 1-12. Vykazované ceny jsou ceny sjednané mezi dodavatelem a odběratelem v tuzemsku bez daně z přidané hodnoty, spotřební daně a bez nákladů na dopravu k zákazníkovi a nákladů s ní spojených, které jsou fakturované v příslušném měsíci za významnější obchodní případ zhruba mezi 10. a 12. kalendářním dnem.

Stálé váhy byly stanoveny na základě struktury tržeb za rok 1999 z výkazů P 5-01 (za 4 místné skupiny SKP), z výkazů Prům P 2-01 (za 6 místné SKP) a dále z údajů o tržbách za skupiny reprezentantů event. za reprezentanty z výkazů Ceny Prům 1-12.

Index cen stavebních prací a stavebních objektů

Od roku 1995 v návaznosti na revizi cenových indexů byl v indexu cen stavebních prací zaveden nový, moderní typ statistického výkaznictví typu "pendl", tzn. že výkaz, resp. formulář výkazu se po dobu min. 2 let nemění a vrací se od zpravodajské jednotky na státní statistiku a zpět. Výkaz obsahuje 141 vybraných cenových reprezentantů (vybraných stavebních prací) a jeden formulář pro možnost návrhu nového reprezentanta, u kterých příslušná zpravodajská jednotka podle svých potřeb upřesňuje podmínky realizace.

Čtvrtletní vykazované ceny jsou cenami sjednanými mezi dodavatelem a odběratelem za jednotku stavební práce, včetně materiálu, pro tuzemskou výstavbu. Pro klasifikaci cen prací a stavebních objektů byly použity oddíly 45 a 46 Standardní klasifikace produkce. Ceny stavebních prací jsou šetřeny vždy za druhý měsíc příslušného čtvrtletí, bez daně z přidané hodnoty.

Stálým váhovým základem indexu po revizi 2000 je objem stavební produkce v roce 1999. Cenovým základem je 4. čtvrtletí 1999 (reprezentované měsícem listopadem). Zpravodajská síť byla stanovena záměrným výběrem respondentů všech velikostních kategorií (do a přes 19 pracovníků) a různých právních forem.

Čtvrtletní šetření a výpočet indexu cen stavebních prací a cen stavebních objektů jsou doplňovány měsíčními odhady vývoje cen stavebních prací. Odhady měsíčního vývoje cen se vždy po uplynutí čtvrtletí (45. den) zpětně zpřesňují podle výsledků přímého čtvrtletního šetření cen. Pro odhady vývoje cen stavebních prací byl zvolen základ prosinec 1999.

Index cen tržních služeb

Úhrnný index cen tržních služeb, jenž byl poprvé publikován v lednu 1997, je vypočten v měsíční časové řadě od prosince 1993. Zahrnuje následující okruhy indexů cen tržních služeb v podnikatelské sféře (tj. mezi podnikatelskými subjekty): indexy cen vnitrostátní nákladní dopravy, služeb pošt a telekomunikací, peněžnictví, pojišťovnictví, podnikatelských služeb a služeb v oblasti nemovitostí a pronájmu a indexy cen stočného.

Cenová šetření uvedených tržních služeb, která jsou agregována v úhrnný cenový index, zahrnují vybrané služby obsažené ve Standardní klasifikaci produkce (SKP) v oddílech: 60, 61, 62, 64, 65, 66, 70, 71, 72, 74 a 90.

Metodika šetření jednotlivých okruhů služeb je individuálně popsána u samostatně publikovaných indexů cen služeb.

Stálou váhou úhrnného indexu je souhrn vah za jednotlivé okruhy služeb za rok 1999.

Index cen vnitrostátní nákladní dopravy

Index cen vnitrostátní nákladní dopravy je od 1.1. 1995 počítán na základě údajů zjišťovaných u vybraných zpravodajských jednotek. Ceny se zjišťují bez daně z přidané hodnoty a jsou sledovány na stálých reprezentantech a jejich stálých přepravních vzdálenostech. Jedná se o realizační, smluvní ceny, určené pro vnitřní trh (bez vnitrozávodové dopravy). Celkový index vnitrostátní nákladní dopravy obsahuje indexy za dopravu železniční, silniční, potrubní, říční a leteckou, které jsou počítány za jednotlivé úseky samostatně.

Průměrné ceny dopravních výkonů se vypočítávají prostým aritmetickým průměrem z cen zjištěných u jednotlivých přepravců. Indexy cen jednotlivých přepravních výkonů (reprezentantů) jsou počítány vážením zjištěných průměrných cen konkrétními váhovými podíly jednotlivých druhů přepravy.

Pro výpočet individuálních, skupinových indexů a úhrnného indexu cen je stanoveno stálé váhové schéma, stanovené na základě struktury tržeb za rok 1999. Základním cenovým obdobím je prosinec 1999.

Index cen pošt a telekomunikací

Index cen pošt a telekomunikací je počítán měsíčně od r. 1993 z cen zjišťovaných u vybraných zpravodajských jednotek. Ceny pro výpočet indexu pošt a telekomunikací jsou sledovány celkem na 44 vybraných reprezentantech.

Ceny pošt a telekomunikací se zjišťují bez daně z přidané hodnoty. Jsou zjišťovány jak realizační, smluvní ceny (bez vlastní spotřeby), tak ceny dosud stanovené centrální cenovou regulací. Jedná se převážně o ceny služeb (výkonů), určených pro tuzemský trh.

Výkony pošt a telekomunikací zahrnují poštovní činnost (doručovatelskou, peněžní a obstaravatelskou), telekomunikační provoz a radiokomunikační provoz. Váhový systém byl stanoven na základě ročních výnosů spojů za rok 1999. Základní cenové období je prosinec 1999.

Index cen peněžnictví

Index cen peněžnictví je počítán měsíčně od prosince 1993 na základě údajů zjišťovaných u vybraných zpravodajských jednotek peněžního zprostředkování z okruhu bankovní sféry na výkazu Ceny Ban 2-12 za SKP 65.12. Současně jsou zjišťovány u vybraných jednotek ostatního finančního zprostředkování poskytujících finanční leasing na výkazech Ceny Leas 1-12 za SKP 65.21.

Zjišťování peněžního zprostředkování je zaměřeno na ceny vybraných bankovních služeb, které poskytují komerční banky podnikatelským subjektům. Ceny služeb finančního leasingu jsou sledovány u čtyř velkých leasingových společností za vybrané okruhy leasingu poskytovaného podnikatelské sféře. Za cenu leasingu je považován leasingový koeficient, k jeho výpočtu jsou používány zásadně ceny bez daně z přidané hodnoty.

Stálými vahami indexu jsou výnosy z finančních činností komerčních bank a leasingový nárůst za služby finančního leasingu, vztažené k základnímu roku komplexní revize cenových indexů. Cenový základ indexu je prosinec 1999.

Index cen pojišťovnictví

Index cen pojišťovnictví je počítán měsíčně od roku 1995 na základě údajů zjišťovaných u vybraných zpravodajských jednotek (pro zjišťování bylo vybráno 5 největších pojišťoven působících na tuzemském trhu). Zjišťování je zaměřeno výhradně na oblast pojišťování podnikatelské sféry.

Za cenu je považováno pojistné u daného reprezentanta, které je vypočítáno ze sazeb pojišťoven (v % nebo ‰) a pojistné částky pojišťovaného majetku. Na růstu cen v pojišťovnictví se proto do značné míry podílí i pohyb cen mimo sféru pojišťovnictví.

Celkový index tohoto podnikatelského, tzv. ostatního pojištění (podle klasifikace SKP skupiny 66.03) obsahuje index pojištění majetku proti požáru a odcizení v členění na oblast řemesel, obchodu a služeb, pojištění motorových vozidel osobních a nákladních a zemědělské produkce za oblast rostlinnou a živočišnou.

Pro výpočet individuálních, skupinových indexů a úhrnného indexu cen je stanoveno stálé váhové schéma, stanovené na základě přijatého pojistného za rok 1999. Základním cenovým obdobím je prosinec 1999.

Index cen ostatních podnikatelských služeb

Index cen ostatních podnikatelských služeb je počítán od roku 1994 (publikován od roku 1996). Šetření se provádí u vybraných respondentů, poskytujících tržní služby určené převážně pro podnikatele.

V šetření jsou zahrnuty ceny služeb klasifikovaných ve Standardní klasifikaci produkce (SKP) v oddílech 70 - Činnosti v oblasti nemovitostí, 71 - Pronájem strojů bez obsluhy, 72 - Služby v oblasti výpočetní techniky a 74 - Ostatní podnikatelské služby; z oddílu 74 jsou do šetření zahrnuty právní a daňové poradenství, účetní a auditorské služby, architektonické a inženýrské služby, reklamní činnosti, pátrací a ochranné služby, čištění budov, překladatelské služby, veletržní a výstavní služby.

Pro výpočet individuálních, skupinových indexů a úhrnného indexu cen je stanoveno stálé váhové schéma na základě struktury tržeb za poskytované služby v roce 1999. Základním cenovým obdobím je prosinec 1999.

Indexy cen stočného (odkanalizované vody)

Index cen vodného a stočného je počítán měsíčně od roku 1992. U vybraných zpravodajských jednotek (cca 48 vodohospodářských organizací) jsou šetřeny smluvní ceny v příslušném měsíci za 2 vodohospodářské komodity (odkanalizovaná voda fakturovaná domácnostem a ostatním odběratelům). Ceny jsou očištěny od daně z přidané hodnoty. Jedná se o realizační, smluvní ceny (bez vnitřní spotřeby).

Index cen vodného (pitné vody) je součástí indexu cen průmyslových výrobců, proto není uváděn samostatně.

Pro výpočet úhrnného indexu stočného jsou jednoduché indexy cen, vypočtené na základě měsíčních průměrných cen váženy podílem tržeb za stočné u jednotlivých reprezentantů na jejich celku za rok 1993.

Základním cenovým obdobím indexu je prosinec 1999. Stálé váhy jsou stanoveny na základě struktury tržeb za rok 1999.

♦ Spotřebitelské ceny

Vývoj spotřebitelských cen se sleduje na spotřebních koších založených na souboru vybraných druhů zboží a služeb placených obyvatelstvem. Za cenové reprezentanty byly vybrány takové výrobky a služby, které se významně podílejí na vydáních obyvatelstva a svým rozsahem pokrývají celou sféru spotřeby. Celkový počet reprezentantů je v současné době 799.

Váhy ve spotřebních koších pro výpočet indexů spotřebitelských cen od roku 2001 byly stanoveny na základě údajů o výdajích domácností podle výsledků statistiky rodinných účtů za rok 1999, které byly korigovány na základě údajů statistiky národních účtů.

Ceny jednotlivých druhů zboží a služeb se zjišťují měsíčně přímo ve vybraných prodejnách a provozovnách služeb pracovníky krajských reprezentací ČSÚ.

Výpočet indexů spotřebitelských cen je prováděn na stálých vahách podle vzorce Laspeyresova. Základním obdobím pro výpočet indexu je prosinec 1999.

♦ Peněžní příjmy a vydání domácností

Údaje o příjmech a vydáních domácností byly získány z výsledků výběrového šetření statistiky rodinných účtů. Jednotkou výběru a zpravodajskou jednotkou je domácnost, tzn. soubor osob společně bydlících a společně hospodařících. Výběr domácností (zpravodajů) statistiky rodinných účtů se provádí záměrným kvótním výběrem.

Základními výběrovými znaky jsou:

sociální skupina domácností, která se určuje podle sociální příslušnosti osoby stojící v čele domácnosti, bez ohledu na to, zda další ekonomicky aktivní člen domácnosti má stejnou nebo jinou sociální příslušnost,

čistý peněžní příjem na osobu, přičemž pro účely výběru se do tohoto příjmu nezapočítávají kromě daně z příjmů a úhrady zdravotního a sociálního pojištění také vybrané úspory, výpůjčky a přijaté úvěry,

počet nezaopatřených dětí v domácnostech ekonomicky aktivních osob, resp. počet členů a pohlaví u domácností nepracujících důchodců.

Údaje jsou publikovány jako měsíční průměry na osobu za :

průměrnou domácnost, což je odhad průměrné domácnosti zpravodajského souboru získaný převážením podle sociálních skupin (na základě struktury domácností zjištěné v mikrocensu), které odstraňuje disproporci v zastoupení jednotlivých sociálních skupin v souboru,

domácnosti zaměstnanců, což jsou domácnosti osob v pracovním poměru mimo zemědělství, které vykonávají buď manuální činnost ve výrobě, dopravě, ve službách apod. (dělníci) nebo činnost duševního charakteru na všech úrovních, tj. řídicí, koncepční a vědeckou, ale i operativně technickou, provozní a obsluhující (zaměstnanci),

domácnosti důchodců, což jsou domácnosti osob pobírajících důchod, které nepracují buď vůbec nebo jejich ekonomická aktivita je omezena (roční příjem nesmí přesáhnout 12 tis. Kč; tato omezující podmínka platí i pro ostatní členy domácnosti).

Definice položek:

čisté peněžní příjmy a čistá peněžní vydání jsou celkové peněžní příjmy resp. vydání, od kterých jsou odečteny částky na zdravotní a sociální pojištění a zálohy na daň z příjmů.

Jednotlivé skupiny výdajů zahrnují:

potraviny a nealkoholické nápoje - všechny druhy potravinářských výrobků a nealkoholických nápojů zakoupené pro spotřebu v domácnosti,

alkoholické nápoje, tabák - všechny druhy alkoholických nápojů (vč. míchaných a nealkoholického piva) zakoupené pro spotřebu v domácnosti, tabák a tabákové výrobky,

odívání, obuv - oděvní materiály, osobní prádlo, pletené svrchní ošacení, konfekce, sportovní a pracovní oblečení, vč. oděvů zhotovených na zakázku, čištění, opravy a půjčování oděvů; obuv všech druhů, vč. zakázkové, opravy a čištění obuvi,

bydlení - nájemné, vodné a stočné, sběr pevných odpadů a ostatní komunální služby, dodávka tepla a teplé vody, elektřina, plyn, tuhá a kapalná paliva, výrobky a služby pro běžnou údržbu, opravy, rekonstrukce a výstavba domu a bytu,

bytové vybavení, zařízení domácnosti vč. oprav - nábytek, bytové zařízení a doplňky, podlahové krytiny, bytový textil, ložní a stolní prádlo, domácí spotřebiče (chladničky, pračky, sporáky, vysavače aj.), nádobí, nářadí, nástroje a různé potřeby pro dům a zahradu, zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti (prací, čistící a úklidové prostředky, mytí oken, úklid, čištění koberců aj.),

doprava a spoje - nákup osobních dopravních prostředků, provoz osobních dopravních prostředků (pohonné hmoty, oleje a provozní náplně, náhradní díly, příslušenství a vybavení osobních dopravních prostředků, opravy a údržba, ostatní služby týkající se osobních dopravních prostředků, např. nájemné za garáž nesouvisející s bydlením, parkování, zapůjčení auta, dálniční známka, autoškola aj.), všechny druhy veřejné osobní dopravy a dopravní služby, poštovní služby, nákup telefonních přístrojů, příslušenství a karet, telefonické služby vč. služeb přenosu dat a informací,

volný čas - zařízení pro příjem, záznam a reprodukci obrazu a zvuku (televizory a videa, radiopřijímače a magnetofony, CD přehrávače, fotoaparáty, počítače vč. software) a jejich opravy, média pro záznam zvuku a obrazu (gramofonové desky, videokazety, CD disky, magnetofonové pásky, filmy), výrobky a zařízení pro rekreaci a sport, hudební nástroje, hračky, sběratelské předměty, květiny a potřeby pro jejich pěstování, domácí zvířata a potřeby pro jejich chov, veterinární služby, rekreační, kulturní a sportovní služby, poplatky za rozhlas a televizi, noviny, knihy a papírenské zboží, rekreace s komplexními službami zahraniční a domácí,

stravovací a ubytovací služby - jídla (bez nápojů) v restauracích aj. stravovacích zařízeních vč. dopravních prostředků, svatební a jiné hostiny v podnicích veřejného stravování, dodávaná hotová jídla, jídla v závodních a školních jídelnách, stravování v mateřských školách; ubytování v hotelech, penzionech, turistických ubytovnách, kempech, v soukromí aj.,

náplň ostatních položek je zřejmá z jejich názvu.

Od roku 1999 se vydání domácností třídí podle klasifikace CZ-COICOP - Klasifikace individuální spotřeby podle účelu. Uplatněním této klasifikace se změnil způsob zařizování položek, přičemž u některých sledovaných položek se proti třídění používanému do r. 1998 včetně podstatně změnila jejich vnitřní náplň. Aby bylo možné porovnávat údaje v časové řadě, bylo nutno náplň skupin vydání upravit, takže již přesně neodpovídají ani dříve publikovaným údajům ani klasifikaci COICOP.

♦ Zaměstnanci a mzdy

Údaje se týkají zaměstnanců v evidenčním počtu ekonomických subjektů, který zahrnuje osoby v pracovním poměru (hlavním i vedlejším), u družstevních podniků též v členském poměru, kde součástí členství je pracovní vztah. Do počtu zaměstnanců se nezahrnují ženy na mateřské dovolené, osoby na rodičovské dovolené (nepracují-li současně v pracovním poměru), osoby

vykonávající základní vojenskou službu (vč. civilní), učni, osoby pracující pro firmu na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr apod.

Počty zaměstnanců a průměrné hrubé měsíční mzdy nezahrnují zaměstnance ekonomických subjektů statisticky nesledovaných a osoby vykonávající veřejné funkce (např. poslance, senátory, uvolněné členy zastupitelstev všech stupňů), soudce aj. Údaje o mzdách zahrnují částky v daném období zúčtované k výplatě. Průměrné hrubé měsíční mzdy jsou vypočteny na fyzické osoby.

Od 1. čtvrtletí 2003 došlo k rozšíření okruhu zahrnovaných subjektů, a to o dříve nepublikovanou část resortu Ministerstva obrany a Ministerstva vnitra. Zohlednění této změny bylo provedeno do údajů za celý rok od r. 1993, čtvrtletně od 1. čtvrtletí 1998.

Od 1. čtvrtletí 2003 byly pro zjištění aktivity ekonomických subjektů a stanovení jejich velikosti využity administrativní zdroje (ČSSZ), indexy (SOPR=100) jsou v jednotlivých čtvrtletích roku 2003 spočítány k základně upravené na stejnou metodiku.

Údaje v tabulkách byly čerpány z výsledků zpracování čtvrtletních statistických výkazů a jsou uvedeny za všechny osoby zahrnuté do evidenčního počtu zaměstnanců u ekonomických subjektů

a) podnikatelské sféry

od roku 1990 se 100 a více zaměstnanci

od roku 1992 s 25 a více zaměstnanci (v průmyslu, obchodě, ubytování a stravování v letech 1995 a 1996 se 100 a více zaměstnanci)

od roku 1997 s 20 a více zaměstnanci, vč. zaměstnanců u soukromých podnikatelů nezapsaných do obchodního rejstříku

v odvětví finanční zprostředkování bez ohledu na počet zaměstnanců

b) nepodnikatelské sféry, tj. za zaměstnance organizačních složek státu, příspěvkových organizací částečně financovaných ze státního či územních rozpočtů a institucí, které ne hospodaří za účelem zisku (např. veřejně prospěšné instituce, zdravotní pojišťovny apod.).

◆ Nezaměstnanost

Zdrojem dat o počtech neumístěných uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadech práce je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.

Míra registrované nezaměstnanosti je počítána jako podíl, kde do konce 2. čtvrtletí 2004 je v čitateli počet neumístěných uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce k poslednímu dni sledovaného období a ve jmenovateli je pracovní síla, tj.

- a) počet pracovníků ve všech sektorech NH s jediným nebo hlavním zaměstnáním vč. žen na mateřské a další mateřské dovolené (z podnikového zjišťování) plus počet neumístěných uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce k poslednímu dni sledovaného období (do konce 1. čtvrtletí 1994)
- b) počet zaměstnaných z výběrového šetření pracovních sil (klouzavý roční průměr) plus počet neumístěných uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce k poslednímu dni sledovaného období (od 2. čtvrtletí 1994 do konce roku 1996)
- c) počet zaměstnaných z výběrového šetření pracovních sil plus počet neumístěných uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce (vše klouzavý roční průměr). Do zaměstnanosti se na rozdíl od předchozích období nezapočítávají ženy na další mateřské dovolené (od 1. čtvrtletí 1997).

Od 3. čtvrtletí 2004 přistoupilo Ministerstvo práce a sociálních věcí k metodické změně spočívající v odlišném zahrnování některých skupin osob jak do čitatele, tak do jmenovatele. **V čitateli je počet tzv. dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání** vč. občanů ČR a občanů EU (EHP*), jsou to evidovaní nezaměstnaní ke konci období, kteří mohou ihned nastoupit do zaměstnání, a **ve jmenovateli je pracovní síla**, tj. počet zaměstnaných z výběrového šetření pracovních sil plus počet zaměstnaných občanů EU (EHP*) plus počet pracujících cizinců ze

třetích zemí s platným povolením k zaměstnání či živnostenským oprávněním plus počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání (vše klouzavý roční průměr).

* Evropský hospodářský prostor

♦ Vybrané ukazatele z VŠPS

Veškeré údaje v časové řadě jsou zpětně přepočítány na srovnatelnou bázi 1998 v metodice odpovídající platným definicím Eurostatu a doporučením ILO. Všechny údaje do roku 1997 včetně jsou z ročních období přepočítány na kalendářní čtvrtletí. Od roku 1998 se již údaje zjišťují v kalendářních čtvrtletích.

Do počtu **zaměstnaných v národním hospodářství** nejsou zahrnuty ženy na další mateřské dovolené, resp. osoby na rodičovské dovolené. Na druhé straně sem jsou zahrnuti příslušníci armády, tj. jak vojáci z povolání, tak i vojáci v základní vojenské službě.

Kategorie **nezaměstnaných** koresponduje s definicí ILO, tzn., že vedle osob splňujících tři standardní podmínky pro zařazení mezi nezaměstnané zahrnuje i osoby, které si již práci našly, ale nástup do ní je stanoven na pozdější dobu.

♦ Zahraniční obchod

Zdrojem informací o zahraničním obchodu jsou data získávána celními orgány. Počínaje zpracováním údajů za leden 2004 sběr dat a prvotní kontrolu zajišťuje Generální ředitelství cel (GRČ), další zpracování, kontrolu a následné zveřejnění dat Český statistický úřad.

Legislativně je zjišťování údajů o dovozu a vývozu upraveno celním zákonem č. 13/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů. 1. května 2004 vstoupila v platnost pro obchod se třetími zeměmi vyhláška č. 199/2004, kterou se provádějí některá ustanovení celního zákona a kterou se ruší některé vyhlášky upravující osvobození od dovozního cla a nepreferenční původ zboží a pro Intrastat vyhláška č. 200/2004 Sb., o statistice vyváženého a dováženého zboží a způsobu sdělování údajů o obchodu mezi Českou republikou a ostatními členskými státy Evropského společenství.

Údaje o dováženém a vyváženém zboží v rámci obchodu se třetími zeměmi uvádějí v písemném celním prohlášení na tiskopise Jednotný správní doklad (JSD). Údaje o zboží, které je předmětem obchodu mezi členskými státy Společenství, předává zpravodajská jednotka celnímu úřadu na výkazu pro Intrastat s údaji o odeslání zboží nebo přijetí zboží. Výsledky statistiky zahraničního obchodu jsou však publikovány jako celek, tzn. dovoz a vývoz České republiky.

V současné době je po metodické stránce statistika zahraničního obchodu v České republice plně srovnatelná se statistikou v zemích Evropské unie.

♦ Registr ekonomických subjektů

Tabulka o počtech jednotek v registru ekonomických subjektů je sestavena na základě údajů z registru ekonomických subjektů podle stavu registrace k příslušnému datu.

Registr ekonomických subjektů eviduje právnické osoby, organizační složky státu, které jsou účetní jednotky a dále fyzické osoby, které mají postavení podnikatele.

Soukromí podnikatelé celkem zahrnují do konce roku 1991 fyzické osoby s povolením k podnikání podle zákona č. 105/90 Sb., o soukromém podnikání občanů, od roku 1992 fyzické osoby s živnostenským oprávněním a od 3. čtvrtletí 1991 i samostatně hospodařící rolníky.

Obchodní společnosti zahrnují veřejné obchodní společnosti, společnosti s ručením omezeným, komanditní společnosti, komanditní společnosti na akcie (do r. 1992) a akciové společnosti. Družstva zahrnují i družstevní podniky. Do počtu státních podniků nejsou od roku 1994 zahrnuty státní podniky v likvidaci.

Důvodem poklesu počtu jednotek v 1. čtvrtletí 1994 je dokončení promítnutí přeregistrace podnikatelů podle živnostenského zákona.

◆ Zemědělství

Do prodeje jatečných zvířat celkem bez drůbeže je zahrnut prodej jatečného skotu, jatečných prasat, jatečných ovcí, jatečných koz a jatečných koní (od roku 1998 do roku 2002 pouze prodej jatečného skotu a jatečných prasat).

Od roku 2003 (v souladu s harmonizací výkaznictví dle požadavků EU) nejsou početní stavy skotu a prasat sledovány ve 3. čtvrtletí.

◆ Průmysl

Výpočet nového indexu průmyslové produkce se opírá o měsíční výsledky statistiky produkce průmyslových výrobků a dvojstupňový váhový systém. Zobecňuje trendy průmyslové produkce postupnou agregací indexů produkce vybraných výrobků - reprezentantů (dále jen reprezentantů). Individuální indexy produkce vybraných reprezentantů, počítané z objemů jejich produkce za základní a běžné období se agregují do dílčích indexů skupin výrobků podle jejich podílů - vah. Váhy jsou určeny podle podílu produkce reprezentanta na produkci dané skupiny výrobků, měřené metodou hrubého obratu. Tím vzniká dílčí index průmyslové produkce za danou skupinu reprezentantů. Dílčí indexy produkce dané skupiny reprezentantů se ve 2. kroku postupně agregace dále váží vahami stanovenými podle jejich podílu na vytvořené přidané hodnotě průmyslu celkem. Jde tedy o výběrový index představující vážený aritmetický průměr indexů produkce vybraných reprezentantů agregovaných pomocí dvoustupňového systému vah, a to vždy podle Laspeyresovy formule:

$$I_q = \frac{\sum(i_q \cdot W)}{\sum W}$$

přičemž v 1. kroku I_q představuje dílčí objemový index skupiny,
 i_q jsou objemové indexy jednotlivých produktů,
 W jsou stálé podíly hodnoty produktů na hodnotě produkce skupiny

a v 2. kroku I_q je úhrnný index průmyslové produkce,
 i_q jsou dílčí objemové indexy skupin,
 W jsou stálé váhy (podíly skupin na přidané hodnotě průmyslu).

Tento index je indikátorem měsíčních změn "fixované" přidané hodnoty, spočitatelným za celek i strukturovaně podle třímístného číselného znaku odpovídajících skupin Standardní klasifikace produkce. Fixovanou přidanou hodnotou se rozumí aproximace obsahu přidané hodnoty závislé pouze na změnách objemu a složení celkové průmyslové produkce, nikoli však na změnách cen a obsahu přidané hodnoty v jednotlivých průmyslových produktech.

Měsíční IPP byl počítán k jedinému základu, tj. **k průměrnému měsíci bazického roku 1995. Od roku 2002 je základem průměrný měsíc bazického roku 2000.** Indexy uvedené v tabulkách o průmyslu jsou **kumulativní meziroční IPP**, které jsou vypočteny jako **podíl součtů odpovídajících měsíčních bazických IPP**. Charakterizují změnu průmyslové produkce ve čtvrtletí, pololetí (příp. v jiném období) běžného roku ke stejnému období předchozího roku.

◆ Stavebnictví

Do stavební výroby se zahrnují stavební práce prováděné podniky s převažující stavební činností (OKEČ/NACE = 45). Patří sem podniky s 20 a více zaměstnanci (do roku 1996 s 25 a více zaměstnanci; s výjimkou roku 1991 se 100 a více zaměstnanci), za které se údaje zjišťují výkazy a podniky do 19 zaměstnanců včetně, za které se provádí odhad stavebních prací.

Index je vypočten ze stálých cen roku 2000.

♦ Bytová výstavba

Zahájené byty jsou ty, jejichž výstavba byla zahájena podle zápisu ve stavebním deníku, a to bez ohledu na to, zda tyto byty byly ve sledovaném období dokončeny či nikoliv.

Dokončené byty jsou ty, na které bylo ve sledovaném období vydáno kolaudační rozhodnutí. Zahrnují jak byty získané novou výstavbou, tak byty získané nástavbou a přístavbou stávajících stavebních objektů. Od roku 1993 do roku 1995 jsou údaje o počtu dokončených bytů k dispozici jen pololetně.

Byty rozestavěné ke konci sledovaného období jsou byty, jejichž výstavba byla zahájena (bez ohledu na to zda ve sledovaném období nebo v předchozích obdobích), ale nebyla do konce sledovaného období dokončena.

♦ Stavební povolení

Stavební povolení je stanovení závazných podmínek pro provedení a užívání stavby ve smyslu § 66 zákona č. 83/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů (§117, 120, 121).

Orientační hodnota staveb zahrnuje celkové náklady včetně technologie (v běžných cenách) vynaložené na přípravu, realizaci a uvedení stavby do provozu.

♦ Tržby v maloobchodě, ubytování a stravování

Tržby v maloobchodě, ubytování a stravování - celkové tržby s DPH za zboží, vlastní výrobky a služby, zjišťované měsíčním šetřením na konstantním poli podniků.

Publikovaný ukazatel je index těchto tržeb proti stejnému období předchozího roku, a to za maloobchod, ubytování a stravování; podle dvoumístné Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) se jedná o tyto oddíly:

50 - tržby za prodej, údržbu a opravy motorových vozidel, prodej pohonných hmot

52 - tržby maloobchodu (kromě motorových vozidel), za opravy výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost

55 - tržby za ubytování a stravování

Specifikace indexů tržeb podle podrobnějšího sortimentního členění:

obchod, opravy a údržba motorových vozidel - OKEČ 50.1 až 50.4

maloobchodní prodej pohonných hmot - OKEČ 50.5

maloobchod s převahou potravin v nespecializovaných prodejnách - OKEČ 52.11

maloobchod s potravinami ve specializovaných prodejnách - OKEČ 52.2

maloobchod s nepotravinářským zbožím - OKEČ 52.12 + 52.3 + 52.4 + 52.61

pohostinská a stravovací zařízení - OKEČ 55.3 až 55.5

ubytovací zařízení - OKEČ 55.1 + 55.2

Index v běžných cenách: stejné období předchozího roku = 100

Index ve stálých cenách : stejné období předchozího roku = 100

(pro deflací použít cenový index k průměru roku 2000)

♦ Doprava

Ukazatel „**Přeprava zboží**“ vyjadřuje hmotnost nákladu v tis. tunách přepraveného nákladními vozidly veřejné silniční dopravy v daném období.

Ukazatel „**Přepravené osoby**“ vyjadřuje počet osob v tis. přepravených autobusy veřejné silniční dopravy v daném období.

Ukazatel „**Železniční doprava**“ vyjadřuje hmotnost nákladu v tis. tunách přepraveného po železnicích v České republice v daném období.

♦ Ostatní tržní služby

Ostatní tržní služby zahrnují údaje za podnikatelské subjekty a za fyzické osoby nezapsané do obchodního rejstříku, které podle převažující činnosti patří do následujících oddílů Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ):

- 70 - činnosti v oblasti nemovitostí (prodej, pronájem, správa)
- 71 - pronájem strojů a přístrojů bez obsluhy
- 72 - činnosti v oblasti výpočetní techniky
- 73 - výzkum a vývoj
- 74 - ostatní podnikatelské činnosti
- 75 - veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení
- 80 - vzdělávání
- 85 - zdravotní a sociální péče; veterinární činnosti
- 90 - odstraňování odpadních vod a odpadů, čištění města, sanační a podobné činnosti
- 91 - činnosti odborových, profesních a podobných organizací j. n.
- 92 - rekreační, kulturní a sportovní činnosti
- 93 - ostatní činnosti

Časová řada ukazatelů není zcela metodicky srovnatelná. Za roky 1995 a 1996 byla data získána součtem výsledků ze čtvrtletních šetření. Data za roky 1997 až 2002 jsou již výsledkem ročních šetření, ale údaje roku 2003 mají opět za základ výsledky čtvrtletního šetření. Od roku 2000 jsou pro zjištění aktivity podniků využívány zdroje z MF a ČSSZ, což způsobuje metodickou nesrovnatelnost s předchozími roky. Pro data roku 2002 byly navíc využity administrativní zdroje pro celkové odhady finančních ukazatelů. Členění do čtvrtletí v letech 2000 až 2002 vychází z podílů jednotlivých čtvrtletí, zjištěných statistickým šetřením. Za rok 2004 jsou uváděna data ze čtvrtletního šetření včetně odhadů nešetřené části podniků.

Ukazatel "**Tržby celkem**" zahrnuje tržby za vlastní výrobky, služby a zboží.

Ukazatel "**Zaměstnanci celkem**" se zjišťuje jako průměrný evidenční počet zaměstnanců, kteří jsou v pracovním poměru k zaměstnavateli bez ohledu na délku pracovního úvazku. Nezahrnují se sem ženy na mateřské a další mateřské dovolené, osoby ve výkonu vojenské služby, učni a studenti na provozní praxi a osoby pracující podle dohod o práci či pracovní činnosti apod.

Ukazatel "**Průměrná hrubá měsíční mzda**" - jedná se o průměrnou hrubou mzdu fyzických osob, tj. bez přihlédnutí k délce odpracované doby.

♦ Sociální dávky a sociální výpomoci, příspěvky na sociální zabezpečení

Sociální dávky a sociální výpomoci jsou běžné, pravidelné i nepravidelné, peněžní i naturální platby (transfery) občanům z fondů sociálního zabezpečení, včetně dávek z rozpočtů ústředních orgánů pro tzv. necivilní složky a dávek ze zahraničí. Dále se sem zahrnují platby z důchodového připojištění od pojišťoven (na základě právních nároků), dobrovolné podpory od zaměstnavatelů, vlády a od soukromých neziskových organizací, které poskytují služby obyvatelstvu. Sociální dávky a výpomoci se rozdělují na :

Dávky důchodového pojištění, které zahrnují starobní, invalidní, sirotčí a jiné důchody (včetně důchodů z připojištění).

Dávky nemocenského pojištění zahrnují nemocenské, podporu při ošetřování člena rodiny, peněžitou pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a dávky nemocenského pojištění jinde nezařazené.

Dávky v nezaměstnanosti. Podporu v nezaměstnanosti pobírá uchazeč o zaměstnání, registrovaný u úřadu práce, zpravidla po dobu šesti měsíců. Po uplynutí této doby je uchazeč o zaměstnání hmotně zabezpečen podle předpisů o sociálním zabezpečení.

Dávky státní sociální podpory zahrnují přídavek na dítě, sociální příplatek, porodné, rodičovský příspěvek, zaopatřovací příspěvek, dávky pěstounské péče a příspěvek na bydlení.

Ostatní dávky a výpomoci jiné než naturální zahrnují dávky vyplácené obecními úřady, tj. prováděné v rámci jejich programů sociální péče o staré občany, rodinu a populaci a zvláštní dávky příslušníků ozbrojených sil. Patří sem také sociální dávky poskytované mimo vládní programy sociálního zabezpečení, tj. sociální podpory od zaměstnavatele (např. ze sociálního fondu).

Naturální sociální dávky zahrnují především hodnotu výkonů zdravotních zařízení ve výši uhrazené zdravotními pojišťovnami (96 až 98 % naturálních dávek), dávky státní sociální podpory poskytované na dopravu a pohřebné a především věcné dávky poskytované v rámci programů pro osoby zdravotně postižené a péče o staré občany.

Příspěvky na sociální zabezpečení obsahují všechny (povinné i dobrovolné) platby hrazené přímo nebo zprostředkovaně těm, kdo poskytují sociální dávky, tj. fondy sociálního zabezpečení (vč. fondu nezaměstnanosti), zdravotní pojišťovny a penzijní fondy. Jsou uvedeny od roku jejich zákonného zavedení.

Sociální příspěvky zaměstnavatelů zahrnují zákonné sociální pojištění (na zajištění penzí, nemocenského, včetně příspěvku do fondu nezaměstnanosti), zdravotní a zákonné pojištění škod při pracovních úrazech nebo nemoci z povolání. Dobrovolné sociální příspěvky obsahují příspěvky zaměstnavatelů na penzijní připojištění, dobrovolné příspěvky na zdravotní a životní pojištění.

Platby těchto příspěvků vytvářejí nárok občana na sociální dávky a na zabezpečení lékařské péče ve prospěch pojištěnce nebo uživatele náhrady (např. nároky rodinných příslušníků nebo dědiců při úmrtí pojištěné osoby).

Plátcem příspěvků jsou zaměstnavatelé, kteří platí pojistné za své zaměstnance, zaměstnanci (formou srážky ze mzdy), samoplátci (tj. osoby samostatně výdělečně činné a jiné osoby, které se účastní daného systému pojištění) a stát (který platí pojistné, např. za nepracující osoby důchodového věku, děti, studenty).

POUŽITÉ ZNAČKY V TABULKÁCH PUBLIKACE

- ležatá čárka na místě čísla značí, že jev se nevyskytoval
- 0 nula se používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky
- . tečka na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý
- x křížek na místě čísla značí, že zápis není možný z logických důvodů